Κατά το λεξικό των κοινωνικών επιστημών, το οποίο συντάχθηκε το 1972 κάτω από την εποπτεία της UNESCO και άρα το περιεχόμενό του αποτελείται από κείμενα συμφωνημένα ανάμεσα σ' Ανατολή και Δύση, Βορρά και Νότο, «έθνος» σημαίνει «ευρύτερη κοινωνία ανθρώπων, τους οποίους ενώνουν κοινές πολιτιστικές αντιλήψεις και κοινή συνείδηση. Καταλαμβάνει κοινή εδαφική περιοχή, γι' αυτό και τα μέλη που το απαρτίζουν έχουν κοινά συμφέροντα χώρου και εδάφους. Ωστόσο η αποφασιστική συνδετική δύναμή του προέρχεται κατά ποικίλους τρόπους από μια έντονη αίσθηση της δικής του ιστορίας, της ιδιαίτερης θρησκείας ή της μοναδικής κουλτούρας, στην οποία περιλαμβάνεται και η γλώσσα. Ένα έθνος μπορεί να υπάρχει ως ιστορική κοινότητα και πολιτιστικός δεσμός χωρίς να έχει πολιτική αυτονομία ή κρατική οντότητα».

Σε όλα αυτά, ούτε θέμα ράτσας και φυλετικής καθαρότητας μπαίνει ούτε θέμα συγγένειας αίματος ή χρώματος της επιδερμίδας. Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο αποτελεί την πιο πρόσφατη απόδειξη αυτής της αλήθειας. Μια άλλη αλήθεια είναι ότι οι πιο ζωντανοί και πιο όμορφοι ανθρώπινοι οργανισμοί είναι αυτοί που προέρχονται από τη μίξη: Οι μιγάδες. Σε αντίθεση με εκείνους που προέρχονται από συγγενική αιμομιξία και είναι καταδικασμένοι να αφανιστούν. Εξ ου και η οικογενειακή αιμομιξία καταπολεμήθηκε από τις αρχέγονες ακόμα κοινωνίες.

Στην περίπτωση του Ελλαδικού χώρου, μιγάδες είναι που δημιούργησαν το «ελληνικό θαύμα». Γύρω στα 1900 π.Χ., ο κύριος κορμός των ελληνικών φύλων είχε εμφανιστεί: Ίωνες, Βοιωτοί, Αρκάδες και Φλεγύες. Στην όχι και τόσο ευρύχωρη έκταση της κατοπινής Ελλάδας, «στριμώχνονταν» τουλάχιστον τέσσερα «φύλα» του μεσογειακού υποστρώματος, εννέα προελληνικά ινδοευρωπαϊκά, δύο πρωτοελληνικά και τέσσερα ελληνικά. Η ανάμιξη όλων αυτών δεν ήταν πάντα ειρηνική. Σημειώθηκαν «καλές γειτονίες» αλλά και συγκρούσεις, απωθήσεις παλαιών, αποκρούσεις των νέων, αφομοιώσεις, αλληλεπιδράσεις, πολιτιστικές προσεγγίσεις. Η ζύμη ήταν έτοιμη και φτιαγμένη με τα πιο διαφορετικά υλικά.

Η ζύμωση διάρκεσε περίπου τρεις αιώνες, ενώ το έμψυχο υλικό εμπλουτιζόταν από νέες αφίξεις, νέες αναμίξεις. Στο τέλος της περιόδου, εκεί γύρω στα 1600 π.Χ., υπήρχαν ακόμα νησίδες με αυτόνομους Λέλεγες του «μεσογειακού υποστρώματος» και απομονωμένους Δρύοπες με ινδοευρωπαϊκές ρίζες, ενώ Δαναοί επιζούσαν στο Άργος, Καδμείοι Φοίνικες στη Βοιωτία, Άβαντες στην Εύβοια. Τριγύρω τους ορθωνόταν ο μυκηναϊκός κόσμος: Το αρχαίο ζυμάρι είχε μεταμορφωθεί σε 31 ελληνικά φύλα που, όλα μαζί, συνέτειναν στη δημιουργία

του μυκηναϊκού πολιτισμού και της αδιάσπαστης συνέχειάς του που οδήγησε στο θαύμα της αρχαϊκής και της κλασικής εποχής.

Είμαστε «γνήσιοι απόγονοί» τους; Δεν θα έβαζα το χέρι στη φωτιά. Ή μάλλον, θα το έβαζα για το εντελώς αντίθετο. Η ιστορία του Ελλαδικού χώρου είναι πλημμυρισμένη από αφίξεις λαών και αναμίξεις με τους παλαιότερους. Σ' αυτό άλλωστε βασίστηκε και ο Φαλμεράιερ που, γύρω στα 1830, υποστήριξε ότι δεν υπήρχαν πια Έλληνες, επειδή είχαν εκσλαβιστεί. Αποδείχτηκε ότι οι Σλάβοι είχαν αναμιχθεί με τους ντόπιους και είχαν εξελληνιστεί. Όπως και η πανσπερμία των λαών που διάβηκαν την «ελληνική μεθόριο».

Παραθέτω μερικά μόνο από τα εκατοντάδες χοντρά παραδείγματα:

Αρβανίτες:

Η πιο παλιά αναφορά, που εμείς γνωρίζουμε, στο όνομα Αρβανίτης γίνεται στην «Αλεξιάδα» της Άννας Κομνηνής (γεννήθηκε το 1803). Περιγράφεται ως «αλβανικής καταγωγής κάτοικος της αυτοκρατορίας που μιλά μη ελληνική γλώσσα».

Ως τον ΙΓ' αιώνα, οι Αρβανίτες ζούσαν νομαδικά, βοσκοί και κτηνοτρόφοι σε πρόσκαιρους οικισμούς σε Ήπειρο και Θεσσαλία. Κατέβαιναν να ξεχειμωνιάσουν και δεν ξαναγύριζαν στις ταραγμένες από τους πολέμους πατρίδες τους. Οι πρώτοι μόνιμοι οικισμοί αναφέρονται στη Θεσσαλία το 1315. Στα 1320, είχαν πλημμυρίσει την πεδιάδα εκτός από τις περιοχές όπου υπήρχαν κάστρα Καταλανών και Βυζαντινών. Ζούσαν σε φάρες (πατριές). Όταν πια η Θεσσαλία δεν τους χωρούσε, άρχισαν να κατεβαίνουν προς τη Φθιώτιδα. Οι τόποι ήταν ρημαγμένοι από τους αδιάκοπους πολέμους και οι Αλβανοί άποικοι απλά έστηναν τα σπιτικά τους σε ερημωμένες περιοχές. Η προκοπή τους έγινε αιτία να διαδοθεί πως ήταν και πολύ καλοί γεωργοί.

Ο δεσπότης (1348 - 1380) του Μιστρά Μανουήλ Καντακουζηνός, έχοντας ανάγκη από εργατικά χέρια στην επίσης έρημη Πελοπόννησο, προσκάλεσε Αλβανούς να την εποικίσουν.

Ανταποκρίθηκαν 10.000 οικογένειες. Ο Καντακουζηνός αναφέρει πως ανάμεσά τους υπήρχαν οι Μπούιοι, Μαλακάσιοι και Μεσαρίται και πως ζούσαν στα βουνά και σε δυσπρόσιτα χωριά. Ο επίσης δεσπότης (1383 - 1407) του Μιστρά Θεόδωρος Α' κάλεσε άλλες 10.000 οικογένειες Αλβανών καθώς οι προηγούμενοι δεν επαρκούσαν.

Τον ίδιο καιρό, ο γενικός επίτροπος των δουκάτων Ανατολικής Στερεάς, Φίλιππος Νταλμό, διακήρυξε πως, όποιος ήθελε να καταλάβει εγκαταλειμμένη γη στα εδάφη του, θα είχε για δυο χρόνια «προνόμιο ασυδοσίας» (απαλλαγή από κάθε είδους φορολογία). Πολλοί έσπευσαν, οι περισσότεροι Αλβανοί. Στα 1380, μεγάλα τμήματα του αλβανικού λαού μετακινήθηκαν νότια με αρχηγούς τον (Γκίνη) Πέτρο Μπούα Σπάτα και τον Πέτρο Λιόσια. Έφτασαν ως την Αττικοβοιωτία. Νέο ρεύμα Αλβανών μεταναστών έφτασε στην Αττική το 1402. Κάποια στιγμή, οι Αλβανοί είχαν κατακλύσει τις περιοχές Αττικής, Μεγαρίδας, Άνδρου, Νότιας Εύβοιας, Ύδρας, Σπετσών, Σαλαμίνας, Αίγινας, Αργολιδοκορινθίας, Ανατολικής Αχαΐας, Βόρειας Αρκαδίας, Βόρειας Καρύταινας, Πύλου, Κορώνης, Ταϋγέτου και Κάβο Μαλιά (Βάτικα), όπως γράφει ο Σπυρίδων Λάμπρου.

Μέσα σε ελάχιστα χρόνια, οι Αλβανοί μετανάστες έγιναν «Αρβανίτες»: Χριστιανοί που μιλούσαν ιδίωμα αλβανικό κι ένιωθαν υπερήφανοι υπήκοοι της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και Έλληνες. Στα τέλη του ΙΔ' αιώνα, ο γιος του Πέτρου, Ιωάννης Σπάτας, αναγορεύτηκε ηγεμόνας στην περιοχή της Αιτωλίας, γύρω από το Αγγελόκαστρο και την ομώνυμη λίμνη (παλιά Λυσιμάχια). Έδιωξε τους Ανδεγαυούς αποίκους, κυρίευσε την Άρτα και τη Ναύπακτο και απλώθηκε σε ολόκληρη την Αιτωλοακαρνανία. Το κράτος άντεξε στις τουρκικές επιδρομές ως τα 1450. Το φρούριο της Ναυπάκτου ως το 1499.

Νωρίτερα, άλλοι Αρβανίτες αντιστάθηκαν τόσο σθεναρά, όταν οι Τούρκοι εισέβαλαν στην Πελοπόννησο (1423), ώστε ο στρατηγός τους, Τουραχάν, πριν να αποχωρήσει, έβαλε κι έφτιαξαν μια πυραμίδα με 800 αρβανίτικα κεφάλια. Αλλά και μετά την πτώση της Πελοποννήσου δεν υπέκυψαν. Στα 1463, η Βενετία πολεμούσε την Οθωμανική αυτοκρατορία και κάλεσε τους Έλληνες να επαναστατήσουν. Ξεσηκώθηκαν Μανιάτες, Λακεδαιμόνιοι και Αρκάδες, Έλληνες (με αρχηγό τον Μιχαήλ Ράλλη) και Αρβανίτες (με αρχηγό τον Πέτρο Μπούα). Κράτησαν ως το 1468, όταν οι δυτικοί σύμμαχοι τους εγκατέλειψαν. Η αρβανίτικη φρουρά που υπεράσπιζε το Άργος σφάχτηκε από τους Τούρκους, ενώ ο Ράλλης βρήκε φριχτό θάνατο με παλούκωμα.

Βλάχοι:

Η αρχαία Δακία απλωνόταν περίπου στα σημερινά όρια της Ρουμανίας. Το 106 μ.Χ. υποτάχθηκε στους Ρωμαίους κι από το 395 μ.Χ. αποτελούσε μέρος του Ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους και της μετέπειτα Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ως τον μεσαίωνα, ελάχιστοι από τους κατοίκους της αρχαίας Δακίας ένιωθαν Δάκες. Η παλιά τους γλώσσα, ανάμικτη με τα λατινικά των Ρωμαίων, την ουγγρική και την αρχαία σλοβενική των Σλάβων, μετατράπηκε σε αυτό που σήμερα ονομάζουμε ρουμανική γλώσσα. Εκείνοι που τη μιλούσαν στη διάρκεια του μεσαίωνα, ονομάστηκαν Βολόκ (Volock) από τους Σλάβους, Βλάχοι από τους Έλληνες.

Η Άννα Κομνηνή τους αναφέρει κι αυτούς ρητά στην Αλεξιάδα της. Κι αυτοί ξεκίνησαν να κατεβαίνουν νότια ως βοσκοί και κτηνοτρόφοι. Στη συνέχεια, κύματα μεταναστών έφτασαν ως και την Πελοπόννησο, σε πολλά σημεία πριν να εμφανιστούν οι Αρβανίτες. Τις περιοχές, όπου εγκαταστάθηκαν και πλειοψηφούσαν ως πληθυσμός, τις είπαν Βλαχίες. Τον ΙΑ’ αιώνα, η Θεσσαλία ονομαζόταν Μεγάλη Βλαχία. Τον ΙΒ’ αιώνα ιδρύθηκε κράτος των Βλάχων στην περιοχή ανάμεσα στον Δούναβη και στον Αίμο, η μετέπειτα Βουλγαρία των Άσαν. Τον ΙΓ’ αιώνα δημιουργήθηκε η ηγεμονία της Βλαχίας, βόρεια του Δούναβη.

Τα ίδια χρόνια, οι Βλάχοι μετανάστες είχαν απλωθεί στις Μακεδονία, Θράκη, Ήπειρο, Θεσσαλία, Πελοπόννησο και ζούσαν σε πατριές (στρούγκες). Ο θεσμός επέζησε ως τις αρχές του Κ’ αιώνα.

Οθωμανοί:

Ο στρατηγός Τουραχάν πήρε (1422) τη Θεσσαλία δώρο ως ανταμοιβή για τη γενναιότητά του στους πολέμους των Οθωμανών στα Βαλκάνια. Έγινε μπεηλίρμπεης (μπέης των μπέηδων, διοικητής των διοικητών, αρχιφεουδάχης). Μακεδονία και Θεσσαλία εποικίστηκαν από Οθωμανούς της περιοχής του Ικονίου της Μικράς Ασίας που έμειναν περιβόητοι με το όνομα Κονιάροι. Μια γενιά αργότερα, η Θεσσαλία ενίσχυσε τον στρατό του Μωάμεθ Β’ του Πορθητή με 25.000 Τούρκους, καβαλάρηδες και πεζούς. Μετά την άλωση της Πόλης, η περιοχή τεμαχίστηκε σε φέουδα (τσιφλίκια). Οι χριστιανοί περιορίστηκαν σε γεωργικές και

κτηνοτροφικές δουλειές ή έγιναν δούλοι. Η κατάσταση χειροτέρεψε με τους Ιβλιά Φατιχιέ, τους διαδόχους των αρχικών τσιφλικάδων, με τους Κονιάρους να αποδεικνύονται πολύ σκληρά αφεντικά.

Στην Ήπειρο, οι συνεχείς ξεσηκωμοί έφεραν τουρκικά αντίποινα. Από την βυζαντινή εποχή, υπήρχαν οι «κεφαλάδες», μεγαλογαιοκτήμονες που είχαν καθήκον να φρουρούν τις περιοχές τους. Στα χρόνια της τουρκοκρατίας συνέχισαν να υπάρχουν ως σπαχήδες (ένα είδος φεουδαρχών που αργότερα έδωσαν το όνομά τους στο άτακτο ιππικό). Στα 1635, αριθμούσαν 12.000. Η Πύλη τους κατάργησε, εκτός από εκείνους που ήταν μωαμεθανοί. Οι περισσότεροι αλλαξοπίστησαν για να μη χάσουν τα κτήματά τους. Όσοι παρέμεναν χριστιανοί, καταδιώκονταν. Στις αρχές του ΙΖ' αιώνα, οι μωαμεθανοί αριθμούσαν το 20% του ηπειρωτικού πληθυσμού. Στα τέλη του ίδιου αιώνα είχαν γίνει πολύ περισσότεροι.

Έρημη πόλη:

Ο Μωάμεθ ο Πορθητής γνώριζε τους Ατζαγιόλι κι απ' την καλή κι απ' την ανάποδη. Κυρίως από την ανάποδη, καθώς ο γιος του δούκα Αντώνιου, ο γλυκός Φραγκίσκος, ήταν αυτός που ομόρφαινε τις νύχτες του κατακτητή. Στα 1454, δε δυσκολεύτηκε να επιβάλει τον άλλοτε ερωμένο του, νέο δούκα της Αθήνας. Όμως, στα 1456, έστειλε τον Ομάρ, γιο εκείνου του Τουραχάν, να πάρει την Αττική. Αποτέλεσμα:

Όλοι οι Αθηναίοι που έμεναν στα Σεπόλια, πουλήθηκαν δούλοι στην Ασία. Φανατικοί μωαμεθανοί δολοφονούσαν όποιον ιερωμένο, ορθόδοξο ή καθολικό, έβρισκαν μπροστά τους. Ο μητροπολίτης Ισίδωρος διέφυγε στην Τήνο. Ο ηγούμενος της Καισαριανής τα βρήκε με τους εισβολείς. Η πόλη ερήμωσε. Σιγά σιγά, απέκτησε νέο πληθυσμό, χριστιανικό και μωαμεθανικό.

Δυο αιώνες αργότερα (20 Σεπτεμβρίου 1867), ο Βενετσιάνος Μοροζίνι πολιόρκησε την Αθήνα. Μια οβίδα του τίναξε τον Παρθενώνα στον αέρα (26 Σεπτεμβρίου). Στις 28, οι Βενετσιάνοι πήραν την Αθήνα. Στις 9 Απριλίου 1688, μόλις έξι μήνες μετά την κατάληψη της πόλης, η Αθήνα ερήμωσε καθώς, μαζί με τους Βενετσιάνους, την εγκατέλειψαν και οι Αθηναίοι. Έφυγαν στην Πελοπόννησο. Για τρία χρόνια, ψυχή δεν περπατούσε στην άλλοτε

κραταιά και πολυάνθρωπη πόλη.

Με ενέργειες του πατριαρχείου, η Υψηλή Πύλη αμνήστευσε τους φυγάδες Αθηναίους και τους κάλεσε να επιστρέψουν στα σπίτια τους (1691). Λίγοι γύρισαν. Οι πολλοί έμειναν σε άλλα μέρη, στη Ζάκυνθο κυρίως. Παραμονές της επανάστασης του 1821, η Αθήνα μετά βίας μετρούσε 4.000 κατοίκους, Έλληνες και Τούρκους.

Οι Λαλαίοι:

Η αποχώρηση των Βενετσιάνων από την Πελοπόννησο (1718), δεν έμεινε χωρίς επιπτώσεις για τους ντόπιους πληθυσμούς. Η τουρκική αντεκδίκηση έπεσε βαριά πάνω στους χριστιανούς. Ολόκληρο το αρβανίτικο χωριό Λάλα εξισλαμίστηκε για να γλιτώσει το μαχαίρι. Κι αμέσως χύθηκε να σφάξει τους απίστους, Έλληνες και Αρβανίτες χριστιανούς αδιάκριτα. Από τότε καθιερώθηκε ο όρος «Τουρκαλβανοί» που χαρακτήριζε τους εξισλαμισμένους και φανατικούς στην υπηρεσία των Τούρκων Αρβανίτες. Στα πρώτα χρόνια, χτυπούσαν γενικά τους χριστιανούς. Με τον καιρό, άρχισαν να χαρίζονται στους Αρβανίτες χριστιανούς και να χτυπούν μόνο τους Έλληνες. Σε τρίτο στάδιο και με τη μεσολάβηση των χριστιανών ομοεθνών τους, οι μουσουλμάνοι Αρβανίτες τα βρήκαν και με τους Έλληνες. Η ονομασία «Τουρκαλβανοί» χαρακτήριζε μόνο τους φανατικούς που υπηρετούσαν τους Τούρκους δυνάστες χριστιανών και μουσουλμάνων, Ελλήνων και Αρβανιτών. Οι Λαλαίοι ήταν ονομαστοί «Τουρκαλβανοί» ως τα χρόνια της επανάστασης, παρ' όλο που ένας από τους ηγέτες τους, ο Αλή Φαρμάκης, έγινε αδερφοποιητός με τον Θόδωρο Κολοκοτρώνη. Συμπτωματικά, γεννήθηκαν την ίδια χρονιά (1770). Κολοκοτρώνης και Αλή Φαρμάκης προχώρησαν στην περιβόητη απόπειρα να στήσουν το «Ελληνοαλβανικό βασίλειο».

Ερημωμένα νησιά:

Η Σαντορίνη ήταν έρημη από το 1457, όταν ηφαιστειακή έκρηξη έδιωξε τους πάντες από το νησί.

Στα 1537, ο Αλγερινός ναύαρχος του σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή, Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα, ξεκλήρισε από κατοίκους όλα τα νησιά του Νότιου Αιγαίου. Η Πάρος είχε 6.000 κατοίκους. Δεν έμεινε ρουθούνι. Όλοι οι γέροι σφάχτηκαν, οι νέοι στάλθηκαν κωπηλάτες στα καράβια (τα γνωστά κάτεργα). Μετέφεραν τα παιδιά στη Μικρά Ασία, να γίνουν γενίτσαροι. Οι γυναίκες διατάχτηκαν να χορεύουν στην παραλία, ώσπου ο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα να αποφασίσει, ποιες ήταν οι ωραιότερες και να τις διαλέξει για λογαριασμό του.

Οι μετά το 1537 πειρατικές επιδρομές στην Κάρπαθο ανάγκασαν τους πολλούς από τους νησιώτες να μεταναστεύσουν. Κάποια στιγμή, το νησί έμεινε με μόλις τριακόσιους κατοίκους.

Η Ίος κατοικήθηκε εκ νέου με φιρμάνι του καπουδάν πασά Ουλούζ Αλή και με τη φροντίδα ενός ιερέα, του Ποθητού. Διακόσιοι ήταν όλοι κι όλοι οι νέοι οικιστές.

Μια επιδημία πανώλης γονάτισε την Σύρο, στα 1728, κάνοντας όλους τους κατοίκους της να σκορπιστούν σε άλλα νησιά, καθώς από την αρρώστια πέθαναν πάνω από τριακόσια άτομα.

Ερημώσεις ολόκληρων περιοχών σημειώνονταν πάντα. Κάποιες απέκτησαν νέους κατοίκους με διατεταγμένες ομαδικές μετεγκαταστάσεις. Κάποιες άλλες, με την πάροδο του χρόνου. Ούτε το αίμα των νέων κατοίκων ούτε η καθαρότητα της φυλής τους έκαναν Έλληνες. Επειδή Έλληνας δεν γεννιέσαι, γίνεσαι.

(protagon.gr, 1.7.2013)